

Kláštery včera a dnes

Anotace

Žáci porovnávají podobu a život klášterů v minulosti a dnes. Prostřednictvím *Monasteria* i exkurzí v historickém prostředí zkoumají nejen stavebně-historický vývoj objektů, ale také proměny duchovního života. Pracují badatelským způsobem, pořizují si studijní poznámky, diskutují své závěry mezi sebou, s odborníky i s osobami zasvěceného života. Výsledky svého poznání, popř. názorového vývoje žáci reflektují formou tématické slohové práce.

Klíčové pojmy: Fortna (péče o chudé), kostel (liturgie), mnišský chór (denní rozvrh), kapitulní síň (trestání), křížová chodba (četba), rajský dvůr (stříhání), hovorna (ticho), fraterie (mnišská práce), kalefaktorium (askeze), kuchyně (jídlo), refektář (stravování), západní křídlo (konvrši), knihovna (vzdělávání), dormitář (hábity), záchody (vodní systém I), prelatura (hodnostáři), noviciát (mnišské sliby), nemocnice (nemocní), dům pro hosty (zakladatelé), hřbitov (pohřby), hospodářská stavení (hospodářství), pivovar (klášterní produkty), mlýn + sádky (vodní systém II)

Cílová skupina: žáci 2. a 3. ročníku čtyřletých gymnázií, odpovídajících ročníků víceletých gymnázií a jiných středních škol

Minimální časová dotace: 45 min (škola) + 2,5 nebo 4 hodiny (exkurze) + 90 min (škola)

Rozvoj klíčových kompetencí: k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

Vazba na vzdělávací obsah vybraných oborů a průřezová témata (RVP GV)

VZDĚLÁVACÍ OBOR	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY Žáci ...	UČIVO
Český jazyk a literatura	<ul style="list-style-type: none"> – efektivně a samostatně využívají různých informačních zdrojů, vedou si studijní poznámky – při tvorbě textu mluveného i psaného využívají základní principy rétoriky – ve svém projevu uplatňují znalosti tvarosloví a slovotvorných a syntaktických principů českého jazyka – v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce – v písemném projevu dodržují zásady pravopisu, účinně využívají možností grafického členění textu	<ul style="list-style-type: none"> – rétorika – základní vlastnosti textu, principy jeho výstavby – funkční styly a jejich realizace v textech
Dějepis	<ul style="list-style-type: none"> – objasní proces christianizace – porovnají projevy vlivu náboženství a církve ve středověké a v dnešní společnosti	<ul style="list-style-type: none"> – křesťanství jako kulturní a společenský fenomén minulosti i současnosti – vzdělanost a umění středověké společnosti
ZSV	<ul style="list-style-type: none"> – rozlišují významné náboženské systémy – objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem	<ul style="list-style-type: none"> – víra, etika a náboženství v lidském životě

Monasterium aneb Nebojte se klášterů!

Informatika a ICT	<ul style="list-style-type: none"> – využívají dostupné služby informačních sítí k vyhledávání informací, ke komunikaci, k vlastnímu vzdělávání a týmové spolupráci 	<ul style="list-style-type: none"> – internet – informace
Umění a kultura: výtvarný obor	<ul style="list-style-type: none"> – objasní roli autora, příjemce a interpreta při utváření obsahu a komunikačního účinku vizuálně obrazného vyjádření – na příkladech uvede vliv společenských kontextů a jejich proměn na interpretaci obsahu vizuálně obrazného vyjádření a jeho účinku v procesu komunikace – na příkladech uvádí příčiny vzniku a proměn uměleckých směrů a objasní širší společenské a filozofické okolnosti vzniku uměleckých děl 	<ul style="list-style-type: none"> – vizuálně obrazné znakové systémy z hlediska poznání a komunikace – světonázorové, náboženské, filozofické a vědeckotechnické zázemí historických slohů evropského kulturního okruhu

PRŮŘEZOVÉ TÉMA	TÉMATICKÉ OKRUHY
Osobnostní a sociální výchova	<ul style="list-style-type: none"> – sociální komunikace – morálka všedního dne – spolupráce a soutěž

Plán výuky

1. hodina

ČAS	ČINNOST	POMŮCKY
Motivace		
10'	Co je na fotografiích? – žáci na základě dílčích fotografií z <i>Monasteria</i> vyvozují ústřední pojem (klášter), případně se snaží přesněji určit, kterou část klášterního areálu fotografie zobrazují	sada fotografií z <i>Monasteria</i> (prezentace)
15'	Plán ideálního kláštera – žáci pracují ve dvojici/trójici, přiřazují fotografie k patřičným místům na plánu, snaží se místa správně pojmenovat; svá řešení si ověřují s pomocí <i>Monasteria</i> <u>Pracovní listy – plány ideálního kláštera:</u> jsou koncipovány tak, aby umožnily rozdělení žáků do expertních skupin a postupný záznam výsledků poznání. Do plánu učitel označí ty části kláštera, které má konkrétní skupina dále zkoumat, na druhé straně je pak shrnuto zadání skupinové práce a úkoly pro samostudium.	PL (ideální klášter) interaktivní tabule/ možnost projekce + připojení na internet: <i>Monasterium</i> , www.monasterium.historickededictvi.com

Monasterium aneb Nebojte se klášterů!

Uvědomování si významu		
20'	<p>Práce expertních dvojic/skupin – každá dvojice/skupin dohledává s pomocí <i>Monasteria</i> informace k označené části kláštera</p> <p><u>Zadání práce:</u> V rámci přípravy na exkurzi zjistěte, jak měl podle ideálních představ vypadat život v klášteře. Vaše skupina je pověřena výzkumem oblasti označené na plánu. Poznamenejte si název označených prostor a jejich stručnou charakteristiku. Jaký byl jejich symbolický význam? Popište typické činnosti obyvatel s prostorem spojené. Prohlédněte si srovnávací fotografie. V čem se shodují s ideálním stavem? A v čem se od něj liší?</p>	<p>práce v počítačové pracovně/ nebo s vytištěnými materiály</p> <p>PL (ideální klášter)</p>
DÚ	<p>Samostudium – žáci dohledají, např. na oficiálních webových stránkách, informace o dnešním životě členů řádu, jehož klášter v průběhu exkurze navštíví, resp. s nimiž se budou mít možnost setkat, připraví si poznámky, popř. otázky pro dnešní obyvatele kláštera</p> <p>Pozn. I v případě, že s žáky neplánujete navštívit „živý“ klášter, je možné požádat některou z osob zasvěceného života o doprovod. Žáci tak mohou své otázky ohledně duchovního života směřovat na kompetentní osobu.</p>	připojení na internet

Exkurze

ČAS	ČINNOST	POMŮCKY
Motivace		
15'	<p>Orientace – žáci procházejí v expertních skupinách samostatně areál objektu (např. jen exteriér) a porovnávají plán ideálního kláštera, své poznámky a realitu daného objektu, hledají shody a rozdíly, formulují otázky</p>	PL (ideální klášter), studijní poznámky a psací potřeby
Uvědomování si významu		
60'	<p>Komentovaná prohlídka kláštera – žáci společně s učitelem a průvodcem procházejí vybraný klášter, zapisují si poznámky o stavebním a historickém vývoji areálu, kladou otázky</p> <p>Pozn. Je vhodné se s průvodcem předem domluvit, co je cílem exkurze a jaké otázky žáci pravděpodobně vnesou. Ideální je, pokud první prohlídka probíhá spíše v bývalém klášteře, kde se žáci dostanou i do obvykle nepřístupných prostor.</p>	psací potřeby
Přestávka		

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Reflexe		
30'	Vrstevníková diskuse v expertních skupinách – žáci shrnují základní shody a rozdíly mezi ideální podobou kláštera a dnešním stavem navštívené budovy, pojmenují hlavní důvody změn, o nichž se buď sami dočetli nebo dozvěděli z výkladu. Poté formulují otázky pro řeholníky.	PL (ideální klášter), studijní poznámky a psací potřeby
Uvědomování si významu		
45'	Rozhovor s řeholníky – žáci mají možnost klást otázky lidem, pro které je život v klášteře aktuální skutečností, nikoli středověkým fenoménem. Pozn. Je vhodné, aby byla debata vedena taktně, ale zároveň velmi otevřeně. Doporučujeme proto oslovit bratry nebo sestry zvyklé pracovat s mládeží nebo ve farnostech. Umí o své spiritualitě obvykle srozumitelně mluvit a dovedou laikům vysvětlit i složitější duchovní otázky.	psací potřeby

Varianta (4 hodiny)

Návštěvu dvou klášterů lze jedinečně doporučit, protože žáci budou mít hned dvojí srovnání ideálního a aktuálního stavu. Lépe se tak naruší stereotypy s kláštery mnohdy spojované. První exkurzi doporučujeme zorganizovat v bývalém klášteře, kde bude možné se zaměřit na zkoumání stavebních proměn. Z hlediska výše uvedeného scénáře tedy odpadne rozhovor a celý program (bez přestávk) zabere odhadem 1 hod 45 min. Po přesunu do druhého „živého“ je vhodné zkrátit komentovanou prohlídku (max. 45 min). Program bude i tak trvat cca 2 hod 15 min). Vypravíte-li se do dvou fungujících klášterů, může být zajímavé navštívit a porovnat kláštery mužské a ženské.

2. a 3. hodina

ČAS	ČINNOST	POMŮCKY
Motivace + reflexe		
30'	Ideály vs. dnešní stav – společná reflexe poznatků nad plánem ideálního kláštera, skupiny postupně sdělují svá zjištění i výsledky srovnání ideálního a dnešního stavu zkoumaných míst. Žáci používají nově osvojené pojmy a komentují, co se naučili Pozn. Učitel by měl aktivitu moderovat, popř. terminologicky upřesňovat sdělení žáků. Neměl by se uchýlovat k doplňujícímu výkladu. Cílem je přehlédnout výsledky společné práce, shrnout nové poznatky, které žáci použijí v navazující činnosti.	přístup na <i>Monasterium</i> ; popř. nástěnný plán kláštera (schéma) studijní poznámky
Přestávka		

Monasterium aneb Nebojte se klášterů!

Reflexe		
60'	<p>Slohová práce – žáci píší práci na jedno ze zadaných témat, dodržují formální zásady daného slohového útvaru. Jako podklady mohou využívat své studijní poznámky.</p> <p>Návrhy témat:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kláštery včera a dnes: Ideály a realita (úvaha, líčení) – Má dnes ještě smysl pečovat o dědictví mnišských klášterů? (úvaha)	studijní poznámky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ